

Naziv studija	Jednopedmetni preddiplomski studij arheologije			
Naziv kolegija	Arheologija rimske Italije			
Status kolegija	Obvezni			
Godina	2	Semestar	IV	
ECTS bodovi	5			
Nastavnik	Doc. dr. Igor Borzić			
e-mail	igorborzic@gmail.com			
vrijeme konzultacija	Utorak, 10-11			
Suradnik / asistent				
e-mail				
vrijeme konzultacija				
Mjesto izvođenja nastave	Učionica 101			
Oblici izvođenja nastave	Predavanja Seminari			
Nastavno opterećenje P+S+V	2+1			
Način provjere znanja i polaganja ispita				
Početak nastave			Završetak nastave	
Kolokviji	1. termin	2. termin	3. termin	4. termin
Ispitni rokovi	1. termin	2. termin	3. termin	4. termin
Ishodi učenja	<p>Nakon položenog ispita iz ovoga kolegija studenti će biti sposobni:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Pratiti razvoj rimske civilizacije od njezina nastanka do sloma i to prvenstveno kroz arheološku ostavštinu na prostoru rimske Italije. - Raspravljati o razvoju urbanizma, organizacije teritorija, arhitekture, različitih vidova umjetnosti (skulpturi, slikarstvu, umjetničkom obrtu i dr.) i obrtništva (lončarstvo, staklarstvo, kamenoklesarstvo, zlatarstvo i dr.) te utjecajima koji se u određenim trenutcima osjećaju u rimskoj civilizaciji. - Pratiti arheološku topografiju rimske Italije i upoznati se s najvažnijim lokalitetima putem kojih se iščitavaju navedeni procesi. - Raspravljati o civilizacijskim dosezima antičkog Rima te upotrijebiti taj temelj za praćenje procesa romanizacije na prostorima van rimske Italije, posebice teritorija Republike Hrvatske koji je širenjem rimske države ušao u njezin sastav. 			
Preduvjeti za upis				
Sadržaj kolegija	Kolegij obrađuje razvoj rimske civilizacije od trenutka njezina nastanka u željezno doba na matičnom lacijskom prostoru do kasnoantičkih promjena koje su zahvatile čitav mediteranski svijet, s tim da je fokus interesa ograničen na prostor Italije tijekom republikanskog i carskog doba rimske povijesti. U kolegiju se obrađuju razni aspekti nastanka i razvoja rimske civilizacije, kako oni povijesni koji ukazuju na način na koji je ona zagospodarila Apeninskim poluotokom i okolnim područjem, tako i oni civilizacijski vezani uz društvo, religiju i materijalnu kulturu. Prateći kronološki slijed razvoja rimske civilizacije			

	<p>kolegij obrađuje teme iz organizacije prostora, urbanizma, arhitekture, slikarstva, kiparstva, sitne umjetnosti i svih drugih aspekata svakodnevnog života stanovnika rimske Italije, a koje je moguće povezati s određenim arheološkim kontekstima. Posebna pozornost biti će usmjerena na razvijanje znanja o topografiji rimske Italije, a koliko god to bude moguće obrađivani materijal komparirati će se s onim pronađenim u rimskim kontekstima van Italije, dakle na prostorima koji su tijekom njezina širenja ušli u njezin sastav.</p>
<p>Obvezna literatura</p>	<p>BOETHIUS, A., 1978. - <i>Etruscan and early roman architecture</i>, London.</p> <p>HAFNER, G., 1970. – <i>Atena i Rim</i>, Rijeka. (prijevod s njemačkog)</p> <p>KANLIF, B., 1980. – <i>Rimsko carstvo. Narodi i civilizacija</i>, Beograd. (prijevod s engleskog)</p> <p>KELER, H., 1970. – <i>Rimsko carstvo</i>, Novi Sad. (prijevod s njemačkog)</p> <p>KLEINER, F. S., 2010. – <i>A History of Roman Art</i>, Wadsworth.</p> <p>LIBERATI, A.M. – BOURBON, F., 2000. - <i>Drevni Rim. Povijest civilizacije koja je vladala svijetom</i>, Zagreb.</p> <p>MÜLLER W. – VOGEL, G., 1999. - <i>Atlas arhitekture</i>, Zagreb.</p> <p>PEROWNE, S., 1986. – <i>Rimska mitologija</i>, Opatija.</p> <p>STRONG, D., 1995. - <i>Roman Art</i>, New Haven-London.</p> <p>WHEELER, M., 2005. - <i>Roman art and architecture</i>, London.</p>
<p>Dopunska literatura</p>	<p>A Companion to the Archaeology of the Roman Republic (ed. Jane deRose Evans), Wiley-Blackwell, 2013.</p> <p>BROWN, F. E., 1976. - <i>Roman Architecture</i>, New York.</p> <p>ADAMS, J.-P., 1994. –<i>Roman buildings. Materials and techniques</i>, New York – London.</p> <p>BIANCHI BANDINELLI, R., 1976. - <i>Roma. L' arte romana nel centro del pottere</i>, Milano.</p> <p>BIANCHI BANDINELLI, R., 1976. - <i>Roma. La fine dell' arte antica</i>, Roma.</p> <p>BOATWRIGHT, M.T. – GARGOLA; D.J. – TALBERT, R.J.A., 2004. – <i>The Romans – from Village to Empire</i>, New York.</p> <p>COARELLI, F., 2002. - <i>Guide archeologiche – Roma</i>, Milano.</p> <p>CORNELL T. J. 2006. - <i>The beginnings of Rome</i>, New York.</p>

	<p>HENIG, M., 1995. - <i>A Handbook of Roman Art. A Survey of the Visual Arts of the Roman World</i>, London.</p> <p>KLEINER, D. E. E., 1992. – <i>Roman Sculpture</i>, Yale.</p> <p>POTTER, D., 2006. – <i>A Companion to the Roman Empire</i>, Blackwell.</p> <p>GRIMAL, P., <i>Rimska civilizacija</i>, Beograd.</p> <p>VITURVIJE - <i>Deset knjiga o arhitekturi</i>, Zagreb.</p> <p>ZAJDER, R., 1976. - <i>Rimsko slikarstvo</i>, Beograd.</p> <p>WARD-PERKINS, J.B., 1981. – <i>Roman Imperial Architecture</i>, Yale.</p>
Internetski izvori	
Način praćenja kvalitete	Studentska anketa
Uvjeti za dobivanje potpisa	Izrada seminara i pohađanje 70 % nastave
Način bodovanja kolokvija/seminara/vježbi /ispita	
Način formiranja konačne ocjene	Ocjena seminara i usmeni ispit
Napomena	

Nastavne teme-predavanja			
Red. br.	Datum	Naslov	Literatura¹
1.	27.2.	<p>Uvodno predavanje:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Upoznavanje studenata sa sadržajem kolegija i osnovnom literaturom. 	
2.	6.3.	<p>Italija prije Rima:</p> <p>Etrušćanska civilizacija:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Teorije o podrijetlu Etruščana te kratak pregled njihove povijesti. - Pregled arheološke ostavštine Etruščana: urbanizam, hramska arhitektura, nekropole, zidno slikarstvo, skulptura, umjetnički obrt i dr. <p>Antički Grci na prostoru Italije</p>	
3.	13.3.	<p>Počeci Rima: Povijesni izvori – Mitovi – Arheologija:</p>	

¹ Navedena obvezna i dopunska literatura

		<ul style="list-style-type: none"> - Pregled najranije povijesti Rima. - Kraljevski Rim – prijelaz iz protourbano u urbano naselje. - Arheološki nalazi iz kraljevskog doba Rima (teritorijalna organizacija naselja, bedemi, Forum Romanum, nekropole, Kapitolijski hram, skulptura i dr.). 	
4.	20.3.	<p>Rimska Italija u doba Republike 1:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osvrt na povijesna zbivanja na prijelazu iz Kraljevstva u Republiku. - Širenje rimske države i proces kolonizacije. - Urbanizacija Rima i Italije u doba Republike. - Arhitektura rimske Italije u doba Republike: tehnike i materijali gradnje, hramska arhitektura (Largo Argentina, Vestini hramovi u Rimu i Tivoliju, svetišta u Tivoliju i Palestrini), stambena arhitektura (Pompeji, Rim), bazilike, kazališta (Pompejevo kazalište u Rimu, Pompeji), amfiteatri (Pompeji), Forum Romanum, Largo, Pompeji, Ostia, i dr. 	
5.	27.3.	<p>Rimska Italija u doba Republike 2:</p> <p>Umjetnost u doba Republike: zidno slikarstvo (Herculaneum, Pompei, Rim), brončana i kamena skulptura (Kapitolijska vučica), razvoj portretistike i dr</p>	
6.	3.4.	<p>Počeci carskog Rima:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osvrt na povijesna zbivanja na prijelazu iz Republike u Carstvo. - Cezarov projekt obnove Rima i finalizacija projekta u doba Augusta (Forum Romanum, Cezarov i Augustov forum – plan i namjena, širenje grada). - Najvažniji spomenici i karakteristike stila augustovskog doba: arhitektura (hramska arhitektura, Augustov forum, Mauzolej Julijevaca, Augustova i Livijina kuća na Palatinu, Livijina vila – Primaporta, Marcelov teatar i dr.), razni oblici funerarne arhitekture, Ara Pacis (namjena, stilska analiza), skulptura, portretistika (tipovi Augustovih portreta), umjetnički obrt (Gemma Augustea), zidno slikarstvo (Augustova i Livijina kuća na Palatinu, vila Agripe 	

		<p>Postuma – Boscotrecase) i dr.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Administrativna organizacija Rima i rimske Italije u Augustovo doba. 	
7.	10.4.	<p>Rimska Italija u julijevsko-kladijevsko doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osvrt na povijesna zbivanja. - Reprezentativni spomenici: stambena arhitektura (Villa Iovis, Domus Tiberiana, Domus Aurea i dr.), razvoj funerarne arhitekture, Ara Pietatis Augustae, carska skulptura i portretistika (reljef julijevsko-kladijevsko dinastije iz Ravene), umjetnički obrt (srebrno posuđe iz Boscoreale, Gemma Claudia) i dr. 	
8.	17.4.	<p>Rimska Italija u flavijevsko doba:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osvrt na povijesna zbivanja. - Reprezentativni spomenici: novi forumski kompleksi (Vespazijanov forum – Templum Pacis i Forum Transitorium), amfiteatri (Colosseum, Pozzuoli, Pula, Salona), komemorativne građevine (Titov slavluk, Arco dei Gavi), Domicijanova palača na Palatinu, Domicijanov stadion u Rimu, skulptura i portretistika i dr. 	
9.	24.4.	<p>Rimska Italija u doba adoptivnih careva (Nerva – Marko Aurelije):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Osvrt na povijesna zbivanja. - Reprezentativni spomenici: <i>Trajanovo razdoblje</i> – Apolodor Damašćanin i Trajanov forum s tržnicom, komemorativne građevine (Trajanov stup, slavluk u Beneventu, slavluk u Ankoni, Veliki Trajanov friz iz Konstantinovog slavoluka), portretistika; <i>Hadrijanovo razdoblje</i> – hramska arhitektura (Panteon, hram Venere i Rome), kružni reljefi s Konstantinovog slavoluka, Hadrijanova vila u Tivoliju, grobljanska arhitektura (Hadrijanov mauzolej), promjene u portretistici; <i>Antoninsko razdoblje</i> - hramska arhitektura (hram Antonina Pija i Faustine na Forum Romanum), 	

		komemorativne građevine (stupovi Antonina Pija i Marka Aurelija), skulptura i portretistika (konjanič k ip Marka Aurelija) i dr., Ostia – Piazzale delle Corporazioni.	
10.	8.5.	Rimska Italija u doba Severa: <ul style="list-style-type: none"> - Osvrt na povijesna zbivanja. - Reprezentativni spomenici: hramske građevine: Serapisovo svetište u Rimu; komemorativne građevine: slavoluk Septimija Severa; ostale građevine: Karakaline terme; portretistika. - Forma Urbis Romae. 	
11.	15.5.	Rimska Italija u doba vojničkih careva: <ul style="list-style-type: none"> - Osvrt na povijesna zbivanja. - Reprezentativni spomenici: portretistika, značajan razvoj kamenoklesarskih radionica rimske i atičke provenijencije (sarkofazi – Balbijeve sarkofag, sarkofag konzula iz Acilije, sarkofag s prikazom borbe Rimljana i barbara i dr.). 	
12.	22.5.	Rimska Italija u tetrarhijsko doba: <ul style="list-style-type: none"> - Osvrt na povijesna zbivanja. - Reprezentativni spomenici: Dioklecijanove terme, Dioklecijanova palača u Splitu, spomenik tetrarha s rimskog foruma, grupe tetrarha iz Vatikana i Venecije, carska portretistika u tetrarhijsko doba i dr. 	
13.	29.5.	Rimska Italija u doba Konstantina Velikog: <ul style="list-style-type: none"> - Osvrt na povijesna zbivanja - Reprezentativni spomenici: Maksencijeva (Konstantinova) bazilika, Konstantinov slavoluk, začetak kršćanske arhitekture. 	
14.	5.6.	Zaključno predavanje	

Seminari ²			
Red.	Datum	Naslov	Literatura

² Seminarske radnje će se formirati ovisno o broju upisanih studenata, a obrađivati će povijesne teme vezane uz razvdoblje predavanja

br.			
1.			
2.			
3.			
4.			
5.			
6.			
7.			
8.			
9.			
10.			
11.			
12.			
13.			
14.			

Nastavnik: